

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Христина Т.Балабанова

ЮФ на ВСУ

Определена съм със заповед № 1743 / 19.12.17 на Ректора на Варненския свободен университет за член на научно жури относно придобиване на научна степен доктор на науките .

Област на висшето образование:социални,политически и правни науки

3.6. право докторска програма „Административно право и административен процес

Кандидат: д-р Константин Анатолиевич Бабенко

В конкурса има само един кандидат.Освен с дисертационния труд,той представя и 30 статии/на украински език/.Доколкото те са свързани с темата на дисертацията , няма да се рецензират отделно.Представен е и автореферат, който отговаря на нормативните изисквания.

Дисертационният труд на проф. Бабенко Константин Анатолиевич е на тема „ Правно регулиране на публично властническите отношения: теория и практика“ за придобиване на научна степен доктор на юридическите науки. Предложеният дисертационен труд е в обем от 478стр,съдържащ увод,четири глави , заключение, списък на използваната литература.

Трудът представлява цялостно, завършено ,задълбочено изследване на публично-властническите отношения в Украйна съобразно новата им Конституция. Написан е на висок юридически стил, показващ завиден професионализъм и знания в областта на юридическата наука и представлява научен принос от позиции теория на правото и конституционното право, за развитие на правната реформа в Украйна. С лекота и задълбочен научен анализ, авторът се справя със сложния лабиринт от публично властническите отношения ,установени посредством съвременната Конституция на Украйна. Той показва завидна ерудираност ,позовавайки се на редица учени-анализатори. Цитира ги и води полемика с тях коректно, задълбочено и успешно. Напълно

убедително са разгледани всички въпроси свързани с актуалността на темата, предмет ,цели , обект на изследване още в уводна част, така че запознаването с дисертационния труд представлява удоволствие за читатели и се чете с лекота.

Актуалността на темата се свързва с формирането на Украинската държава и гражданско общество след промените от 2004г ,с реализацията на публичната власт, както и с факта, че днес Украйна изпитва най-много проблеми именно в тази сфера.

Цел на научното изследване е да се предложи такава правна основа на организация и взаимодействие между субектите на публично властническите отношения ,която да позволява стабилизация на политическия живот в страната и устойчиво държавно развитие на Украйна .Обект на изследване е процеса на формиране, развитие и функциониране системата на нормативно-правно регулиране на публично-властническите отношения. Методът е съчетание на диалектическия, исторически, сравнителен метод ,този на факторния анализ, формално-логически, статистически и др.

Дисертационният труд в своята цялост представлява научна новост, тъй като за първи път в Украйна от позициите на теория на държавата и правото се поставя проблемът за теоретико –правните основи на публично-властническите отношения. Чрез тях се изследва проблематиката на държавния и обществен строй в Украйна, съвременното състояние на законодателството, политическите права и свободи на човека и гражданина и техните обединения ,а от гледна точка на административното право - проблемите на правното регулиране на статуса на държавните органи и върховенството на правото.

Дисертационният труд съдържа редица научни приноси, които в по-обобщен план се изразяват в следното:

А /Предложено е определение на правно регулиране на публично властническите отношения. Правното регулиране е процес на реализация на националното законодателство и представлява от само себе си система с национално предназначение и целенасочено въздействие, същността на която се състои в установяване реда на взаимоотношения в обществото ,публичната власт, позитивни правила за поведение, установяване права и задължения на субектите.

Б /Предметът на правно регулиране на публично властническите отношения се характеризира като сфера на политически отношения.

В /Обосновано е, че в статистическо измерение правното регулиране на публично властническите отношения се изразява в установяване на определени правни институти.

г/ Анализирано е изменението на правното регулиране на тези отношения ,изменението на правните норми, които лежат в основата на тази регулация.

д/ Обоснова е ,че публично властническите отношения като специфичен обект на правното регулиране представлява онази сфера на политически отношения, която е свързана с осъществяване на държавната власт и се регулира от държавата със закони.

Е /Ролята на правото в този аспект е на 4 нива: регулиране на обществения строй, на държавния строй, установяване правните основи на взаимодействие на държава-гражданско общество, статута на човека.

ж/ Дейността на гражданското общество поражда особена разновидност на публично властническите отношения.

з/ Анализиран е факта, че неустойчивостта на политическата система влияе на правното регулиране на публично властническите отношения и обратно.

и/ Прави се предложение за усъвършенстване на правното регулиране на публично властническите отношения не само чрез статуса на обектите на тези отношения, но и по отношение връзката държава и гражданско общество.

й/ Изведен е изводът, че след реформата в Украйна от 2004г липсват закони в страната, което води до проблеми в правното регулиране на тези отношения.

Глава първа е посветена на „Теоретико- методологическите основи на правното регулиране на публично властническите отношения“.

На основата на понятието политически отношения, под които авторът разбира отношения възникващи в резултат на съществуване и функциониране на политическата система ,той правилно приема,че юридическата наука не може да представи абсолютно пълна картина на

обществените отношения, а се обръща към определена група отношения, свързани с държавното устройство и осъществяване на публичната власт. В тази връзка и от гледна точка на Конституцията правното регулиране според учения може да се изследва като статистично-динамично явление /стр.25/.

Под правно регулиране се разбира обусловено от социалното си предназначение целенасочено въздействие, чиято същност се състои в установяване на ред на взаимоотношения възникващи в обществото.

В тази връзка се приема, че публично властническите отношения са вид политически отношения, за разлика от които те са регулирани от правни норми. Според автора, към тези публично властнически отношения спадат:

* Държавно-политически отношения, в които като субекти

встъпват държавни органи по реализация на техните правомощия.

- Отношения, които възникват между самите държавни органи и между тях и гражданското общество.
- Отношения между определени институции на гражданското общество, които се борят за участие в политическата власт.
- Отношения между човека и държавата при реализация на основните права и свободи на хората.

Под публично властнически отношения /стр.30/ авторът разбира отношения със собствена роля при формиране и осъществяване на държавната власт, които се регулират със законите на държавата. Правилно на /стр.36/ авторът изтъква легитимността на публичната власт, а именно, че източник е народа.

Върховенството на нормите е друг белег, който отличава правното регулиране на публично властническите отношения /стр.38/. Разгледани са устройствени закони /стр.44/ и се застъпва по-широко схващане за публичното право, а именно не само като държавно, но и като право на гражданското общество.

Методът на правно регулиране на публично правните отношения има три насоки, изложени в дисертационния труд:

**на непосредствено въздействие

**на по-нататъшна конкретизация

**на опосредено въздействие

От друга гледна точка се изтъква, че разрешителният метод се среща при определяне права и задължения на гражданите/стр.49/ и включва в това число и дейността на политическите партии. Спрямо статута на държавните органи се предлага императивният метод/стр.51/, а така нареченият обезпечителен метод се наблюдава при очертаване правата и свободите на гражданите. Според ученият правното регулиране на ниво Конституция включва норми-принципи, норми-правила с пряко и опосредено действие.

Авторът поддържа становището, че съществува нов вид юридическа отговорност, а именно публично-правна отговорност на ниво Конституция. Това предложение представлява безспорна научна новост.

От глава първа са изведени и обосновани няколко основни извода ,а именно:

а/ Публично властническите отношения заемат централно място в правното регулиране на ниво Конституция на Украйна.

Б /Предмета на правно регулиране на тези отношения се обяснява с свойствата и взаимодействието на различните публично властнически институции.

в/ Оформени са общи и специални проблеми на правното регулиране на публично властническите отношения.

Г /Признава се обособяването на теория на публичното право и се изяснява на отношенията ,върху които то оказва непосредствено регулативно въздействие /стр.96/.

д/ Поддържа се по-широкото разбиране ,че публично властническите отношения не се свеждат само до отношения между субектите на тези отношения ,а включват и отношения от типа гражданско общество-държава. Това налага съчетание на статичния и динамичен модел на регулиране./стр.99 и сл./

е /Обосновава се нуждата от реформа в Украйна на публично властническите институти./стр.101/

Глава втора е посветена на „Система на правно регулиране на публично властническите отношения:проблеми на развитието“.

Очертани са следните проблеми:

-Възможност за политическо влияние на процеса на правно регулиране

-Обезпечаване стабилността на системата на правно регулиране и стабилността на Конституцията на Украйна /стр.114/

-Установяване на ниво Конституция на взаимовръзката между политически режим и характера на правно регулиране на публично властническите отношения. Процесът правилно се поддържа,че има двустранен характер .От една страна публично властническите отношения образуват основа на даден политически режим,а от друга- политическият режим задава общия модел на развитие на даден тип публично властнически отношения/стр.117 и сл./

-Най-важни са политическите фактори ,които влияят на стабилността на въпросните отношения и на стабилността на законодателството. А това означава, че органите на държавата като субекти на публично властническите отношения трябва да съгласуват своята дейност с правните норми, определящи общите параметри и свойства на държавно-политическия режим в Украйна/стр.124 и сл./

-Конституцията като закон има пряко действие.

-Необходимо е формиране на такава система на динамичен баланс, която да даде възможност при запазване на фундаментални принципи и ценности на държавността, да се гарантира живата връзка между общество и правна система. Според автора, това ще гарантира преодоляване на разрива между фактическа и юридическа Конституция. Ето защо, когато се изменя правното регулиране на публично властническите отношения винаги трябва да се държи сметка за баланса./стр137/.

Глава трета е посветена на „Законодателството на Украйна и правните институти в регулирането на публично властническите отношения в съвременна Украйна“.

Авторът приема/стр.179/,че правното регулиране заема важно място и в обществените отношения ,а не само при публично властническите. В тази връзка се говори за обществен строй и неговите устои,като се придържа към учените,които приемат, че понятието“обществен строй“ обхваща освен държавните отношения и специални политически отношения ,формирани на ниво общество и връзката държава-общество. Това обстоятелство и анализ е безспорен научен принос към теоретичните основи на правното регулиране.

Съобразно новия конституционен модел на Украйна след 2004г, научна новост е и твърдението на учения, че нормите отнасящи се до обществения строй са норми-принципи и норми –цели. От този вид са и правните норми относно народния суверенитет/чл.1 от Конституцията,чл.33-40 от нея ,върховенство на правото и върховенство на Конституцията/чл.8 от Конституцията / и др.

Авторът отнася към обществения строй и публично властническите отношения и принципи като: хуманизъм ,законност, социална справедливост, икономическо, политическо, идеологическо многообразие. В основата на правното регулиране на обществения строй, според учения се включват три групи отношения:

--публично властнически отношения

--икономически,социални,национално-културни,информационни и екологични

--отношения база-надстройка/стр.194/.

Подчертава се, че в момента в Украйна икономиката се регулира на основата на пазарните отношения ,съчетани с държавно регулиране на макроикономическите процеси/ч .3 чл.42 от Конституцията на Украйна/ Има норми за защита на конкуренцията ,забрана за злоупотреба с монополно положение и др.

Поддържа се също така,че социалната държава се изгражда и регулира чрез норми-принципи.

При определяне на понятието „държавен строй“ ,авторът се позовава на чл.1 от Конституцията на Украйна, където е казано,че Украйна е демократична държава.

С други думи принципът на демократизъм се явява определящ за това понятие. Подробно и на основата на сравнително-правен анализ се разглеждат тези понятия в Конституциите на различни държави: Руската Федерация, Молдова, Португалия, Полша, Испания, Словения, Литва, Хърватия и др. Признава се, че в тази насока фундаментален принцип е принципът на „разделение на властите“/стр.234/. Той е утвърден в чл.6 от Конституцията на Украйна и посочва, че държавната власт бива законодателна, изпълнителна и съдебна

Анализирана е и идеята „власт възпира власт“ на ниво Конституция на Украйна. За съжаление, авторът не взема отношение дали Конституционният съд е в системата на изпълнителната власт или не./стр.249. /Поддържа се, че въпреки отсъствието на понятието „гражданско общество“ в Конституцията, то присъства в живота и създава условия за гарантиране правата на човека и гражданите.

Важна част от тези права и във връзка с правното регулиране на публично властническите отношения е правото на т.нар. „политическо участие“. Авторът предлага на това понятие да се гледа като система, предвидена в законите на възможностите на гражданите да влияят посредством различни форми на демокрацията, да участват в дейността на политически партии и други обществени организации, за реализация правата на човека и гражданина и осъществяване на дейности от държавната и местна/общинска /власт към привличане на хората към политическия живот и политическите процеси./стр.267.

Съгласно чл.5 от Конституцията на Украйна се въвеждат и органите на местно самоуправление. Разгледан е и правния статус на човека и гражданина съобразно Конституцията на Украйна/чл.4,24,25,26 от Конституцията им/.

Глава четвърта е посветена на усъвършенстване на правното регулиране на публично властническите отношения в съвременна Украйна./теоретически и практически аспекти/стр.320/. На първо място е разгледана правната реформа като средство за развитие на публично властническите отношения. Тук се има предвид не само малка локална трансформация на някои държавни органи, а комплекс от системни изменения относно висшите държавни органи, изборното законодателство, нови механизми на политическо участие и ролята на

различните субекти на държавното и правно развитие. Например се дискутира законодателната власт да има две палати. В резултат на проведен национален референдум се приема разширяване на парламентаризма и разширяване на взаимодействието между различните държавни органи.

Елемент на публично властническите отношения е връзката държава-общество. Посочва ,че конкретната дейност на гражданското общество води до установяване на нов, специфичен вид публично властнически отношения, чрез които гражданите могат да влияят на държавната политика.

Към дисертацията могат да бъдат отправени някои бележки като препоръки, за автора в неговата по-нататъшна научно- изследователска дейност,които не намаляват научната стойност на труда и общатата ми положителна оценка.

1/Да се помисли отпадането на термина“ Правно регулиране на...” в заглавието ,защото той предполага един декларативен подход на изложението и ако отпадне ще се даде възможност за концентриране върху правната същност на публично властническите отношения.

2/При дефиниране на понятието публично властнически отношение централно място заема понятието „власт“. Властта е понятие на политологията и на правото. Трудът би спечелил ако се цитират становища и на учени от ранга на Вебер,Кауцки Гълбрайт и др.

От юридическа гледна точка „властта“ също е многопластово явление и се свързва предимно с държавната власт.

Според мен определящо значение за структурирането на публично властническите отношения има първоначалното позициониране на формата на държавно управление и формата на държавно устройство в съответната Конституция. Именно те предопределят връзките и обема на властническите правомощия между държавните органи, наличието на контролна компетентност и подчиненост/или равнопоставеност/ между органите , единство или разделение на властите, както и определят вътрешната структура на публично властническите отношения в съответната власт /изпълнителна, законодателна и т.н./

3/Да се анализира вътрешната организация на публично властническите отношения на всяка власт тъй като тя и различна т.например в съда са инстанции, в изпълнителната власт-йерархична подчиненост и т.н.

Препоръките имат за задача да усъвършенстват дисертационния труд. И не омаловажават общата ми висока положителна оценка.

В заключение представеният дисертационен труд на тема:“Правно регулиране на публично властническите отношения:теория и практика“ на д-р Константин Анатолиевич Бабенко съдържа научни и научно-приложни резултати,които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ,вътрешните актове на Варненски свободен университет.

Представените материални и достигнатите резултати от дисертационния труд напълно съответстват на изискванията на закона.Те доказват,че д-р Константин Анатолиевич Бабенко притежава научни знания не само от областта на административното право ,а и от позиции на обща теория,конституционно право,които позволяват представянето на труда като такъв за придобиване на научна степен доктор на науките.

Поради гореизложеното убедено давам моята висока положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди академичната степен доктор на науките на д-р Константин Анатолиевич Бабенко.

С уважение : проф.д-р Христина Балабанова